

Advies nr. 2010/05 van 6 september 2010

Arbitragecommissie
Wet van 19 december 2005 betreffende de precontractuele informatie bij
commerciële samenwerkingsovereenkomsten
Advies over de draagwijdte van artikel 2 van de wet van
19 december 2005 over het toepassingsgebied

Inleiding

Als gevolg van haar advies nr. 4 betreffende de interpretatie van de termen “in eigen naam en voor eigen rekening” van artikel 2 van de wet van 19 december 2005 en ter aanvulling ervan, nam de Arbitragecommissie het initiatief om tijdens de vergaderingen van 8 februari, 11 maart, 29 april, 15 juni 2010 en 6 september 2010 de draagwijdte te onderzoeken van artikel 2 van de wet van 19 december 2005 wat het toepassingsgebied betreft van deze wet.

De Arbitragecommissie legt er zich op toe de geest van de wet te respecteren, en dit in het bijzonder aan de hand van de parlementaire werkzaamheden. Ze heeft zich eveneens laten inspireren door de praktijk door het horen van verschillende sectoren, die te maken hebben met commerciële samenwerkingsovereenkomsten.

Advies

1) De wettekst

Artikel 2 van de wet definieert het toepassingsgebied als volgt : “Deze wet is van toepassing op commerciële samenwerkingsovereenkomsten gesloten tussen twee personen, die elk in eigen naam en voor eigen rekening werken, waarbij de ene persoon het recht verleent aan de andere, die daarvoor een vergoeding van welke aard dan ook, rechtstreeks of onrechtstreeks betaalt, om bij de verkoop van producten of de verstrekking van diensten een commerciële formule te gebruiken onder één of meerdere van de volgende vormen : een gemeenschappelijk uithangbord, een gemeenschappelijke handelsnaam, een overdracht van know how, een commerciële of technische bijstand.”.

2) Doelstelling van de wet van 19 december 2005

In de parlementaire handelingen kan men lezen dat *“het toepassingsveld van het wetsontwerp breed is en zich op algemene wijze richt op de commerciële samenwerkingsovereenkomsten waarbij twee partijen zijn betrokken die onafhankelijk zijn van elkaar, ongeacht of het natuurlijke dan wel rechtspersonen zijn... Deze definitie laat toe een veelheid aan vormen van commerciële samenwerking te omvatten, opdat er geen discriminatie zou worden ingesteld tussen de verschillende formules...”*¹. Men kan hieruit dus afleiden dat het de intentie van de wetgever is geweest, en bijgevolg de geest van de wet, om een zo breed mogelijk gamma aan commerciële samenwerkingsvormen te omkaderen. Deze intentie moet nauwgezet worden omgezet in feiten. Het is in dit verband echter ook interessant te noteren, dat tijdens de besprekingen in de voltallige zitting van de Kamer enkel gesproken wordt van de franchiseovereenkomst.²

¹ Parl. St.. 51, 1687/001, blz. 6.

² Kamer, CRIV 51, PLEN 153, blz.25 en volgende

Nog voor de wet van kracht werd, is er in de rechtspraak al een controverse ontstaan over de reikwijdte van het toepassingsgebied van de wet.³

Sommigen menen immers dat de wet van 19 december 2005 werd opgesteld met de intentie om de franchisenemer te beschermen. *“Aangezien de handelsagent reeds werd beschermd door de wet van 13 april 1995 en de concessiehouder voor alleenverkoop door de wet van 27 juli 1961, werd de Belgische franchisenemer effectief over het hoofd gezien.”*⁴. Nog steeds volgens Laurent Dujardin *“zou de wet van 19 december 2005, als die van toepassing is op de handelsagent, voor een deel overlapping vertonen met de bepalingen van de wet van 13 april 1995, die reeds een minimaal formalisme invoert alsook een informatieplicht, die bovendien wederkerig is.”*. De auteur voegt eraan toe: *“men kan zich afvragen hoe de afdwingbare, wederkerige maar opzettelijk vage verplichtingen van de wet van 13 april 1995 te combineren vallen met die van de wet van 19 december 2005, die zeer duidelijk omschreven, eenzijdig (geen enkele verplichting in hoofde van de agent) en zwaar gesanctioneerd zijn.”*. Laurent Dujardin besluit dat *“de wet van 19 december 2005 betreffende de precontractuele informatie bij commerciële samenwerkingsovereenkomsten niet van toepassing is op de handelsagent, omdat de echte agent die niet nodig heeft.”*.

Deze auteurs zijn van mening dat het de wil van de wetgever was om sommige overeenkomsten, zoals de handelsagentuurovereenkomsten, van het toepassingsgebied van de wet uit te sluiten. In dit verband verwijzen ze met name naar het antwoord dat Minister van Economie Verwilghen op 4 mei 2006 gaf op een parlementaire vraag van Senator Luc Willems. De minister antwoordde toen dat men het criterium *“in eigen naam en voor eigen rekening”* moet onderzoeken om te bepalen of de wet van 2005 van toepassing is op de commerciële samenwerkingsovereenkomst. In voorliggend geval besloot hij dat de commerciële samenwerkingsovereenkomst niet onder het toepassingsgebied van de wet valt, vermits de agent in naam en voor rekening van de principaal opdrachtgever handelt.⁵

Andere auteurs daarentegen hebben een verschillende kijk op de zaken : onder meer Pierre Demolin beschouwt een handelsagentuurovereenkomst als beoogd door de wet van 19 december 2005. *“Het feit dat een agent handelt in naam en voor rekening van de principaal tijdens het uitvoeren van de overeenkomst is niet relevant. De wettelijke vereiste om in eigen naam en voor eigen rekening te handelen slaat op de precontractuele fase : het gaat erom, een partij te beschermen die onafhankelijk is van de andere, als zwak wordt beschouwd, handelend in eigen naam en voor eigen rekening, in het kader van de onderhandeling en het afsluiten van belangrijke contractuele verbintenissen. Dat is de bedoeling van de wetgever, die de precontractuele fase heeft willen regelen van alle soorten commerciële samenwerkingsovereenkomsten, door de partijen de vrijheid te laten om hun overeenkomsten op te stellen zoals zij dat wensen.”*⁶.

Zoals uit de uiteenlopende rechtsleer blijkt, is het moeilijk om met precisie het toepassingsgebied van de wet van 19 december 2005 te definiëren, en zeker wanneer men de termen *“in eigen naam en voor eigen rekening”* gaat weglaten, zoals voorgesteld in advies nr. 4. Daarom ook heeft de Arbitragecommissie het initiatief genomen, in dit advies het toepassingsgebied van de wet duidelijk te omschrijven.

³ Kileste et Somers, « L'information précontractuelle dans le cadre d'accords de partenariat commercial », J. T., n° 6221, 22/04/2006.

⁴ vrije vertaling - Laurent Dujardin « agence commerciale, ce que la loi ne dit pas », Le droit de la distribution, p.144 e.v.

In dezelfde zin, zie C. Delforge (wetensch. coörd..) « le contrat d'agence commerciale : qualification et clauses particulières », Bruges, Vanden Broele, 2008, 356 pp. Cah. Jur. 4/2009 Recensie : « *Nog vóór deze wet (nvdr : wet van 19 december 2005) in werking trad, bestond er al controverse over de vraag of de handelsagent ook geviseerd wordt. Catherine Delforge heeft de verdienste daar alle termen van in herinnering te brengen (...) dat na nauwgezette analyse niet anders kan vastgesteld worden, dan dat de echte handelsagentuurovereenkomst buiten het toepassingsveld van de wet van 19 december 2005 valt.* ».(= vrije vertaling)

⁵ Doc. Senaat, 3- 161.

⁶ vrije vertaling - Referentie : P. Demolin, « Le contrat de franchise et l'information précontractuelle », Le droit de la distribution, p.225

Het spreekt evenwel voor zich, dat het de intentie van de wetgever is bescherming te bieden aan de partij die als “zwak” wordt beschouwd, en de wet op de precontractuele informatie biedt een grote bescherming, meer bepaald in de gevallen van commerciële samenwerking waarvoor geen schriftelijke overeenkomst bestaat⁷ of een overeenkomst, die niet door een wet wordt geregeld.

3) Advies van de Arbitragecommissie

Er zijn veel soorten overeenkomsten van commerciële samenwerking die worden geregeld en omkaderd door specifieke wettelijke bepalingen. Zo ook wat de handelsagentuurovereenkomst betreft die in de wet van 13 april 1995 wordt geregeld⁸. Het toepassen van de wet van 2005 op de handelsagentuurovereenkomst leidt tot controversen in de rechtsleer.

Toch oordeelt de Arbitragecommissie dat de handelsagentuurovereenkomsten, waarvoor de wetgever specifieke bepalingen heeft uitgewerkt – en dat is vandaag het geval voor twee soorten handelsagentuurovereenkomsten, namelijk de bankagentuurovereenkomst en de verzekeringsagentuurovereenkomst – niet onderworpen zijn aan de wet van 19 december 2005.

De diensten van bank- en verzekeringsagenten vallen niet enkel onder toepassing van de wet van 13 april 1995, maar worden eveneens geregeld door specifieke regelgevingen voor elk van die sectoren, met name de wet van 22 maart 2006 betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten en de distributie van financiële instrumenten (wet Willems) en de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen (wet Cauwenberghs). De combinatie van de wet op de handelsagentuurovereenkomst met elk van deze specifieke wetten houdt voor de handelsagentuurovereenkomsten die binnen deze twee sectoren worden gesloten, zeer precieze en strikte bepalingen in, in het bijzonder het opstellen van een schriftelijk contract, wat voorafgaandelijke onderhandelingen impliceert over de rechten en plichten van elk der partijen, de voorwaarden voor toegang tot het beroep, de volledige en onvoorwaardelijke verantwoordelijkheid van de principal (art. 10, §4, wet Willems), ...

Het toepassen van de wet van 19 december 2005 op deze overeenkomsten is onverenigbaar met de talrijke bepalingen van deze wetten, en zou alleszins volkomen zinloos zijn, aangezien er ten gunste van de medecontractanten reeds regels inzake bescherming en informatie bestaan. Bovendien zouden die bepalingen elkaar allemaal overlappen, of, erger nog, elkaar tegenspreken.

4) Voorstel tot wijziging van de wet van 19 december 2005

Om de geest van de wet en de wil van de wetgever te respecteren, stelt de Arbitragecommissie voor om de overeenkomsten geregeld door specifieke wetgevingen uit te sluiten van het toepassingsgebied van de wet, zoals deze die vandaag bestaan inzake bankagentuurovereenkomsten, geregeld in de wet van 22 maart 2006 betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten en de distributie van financiële instrumenten, en de regelgeving inzake overeenkomsten voor verzekeringsagenten, geregeld in de wet van 27 maart 1995 van betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen; dergelijke contracten worden overigens ook nog eens geregeld in de wet van 13 april 1995. De bank- en verzekeringsagentuurovereenkomsten zouden bijgevolg niet onder het toepassingsgebied van de wet van 19 december 2005 moeten vallen.

⁷ Noteer in dit verband dat een commerciële handelsovereenkomst, ook al is ze niet geschreven, onder toepassing van de wet van 13 april 1995 valt..

⁸ Wet van 13 april 1995 gewijzigd door de wetten van 4 mei 1999, 1 juni 1999 en 21 februari 2005